

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel.: +420 286 840 129
E-mail: jan.cervenka@soc.cas.cz

Česká veřejnost o dění v Izraeli a Palestině – prosinec 2015

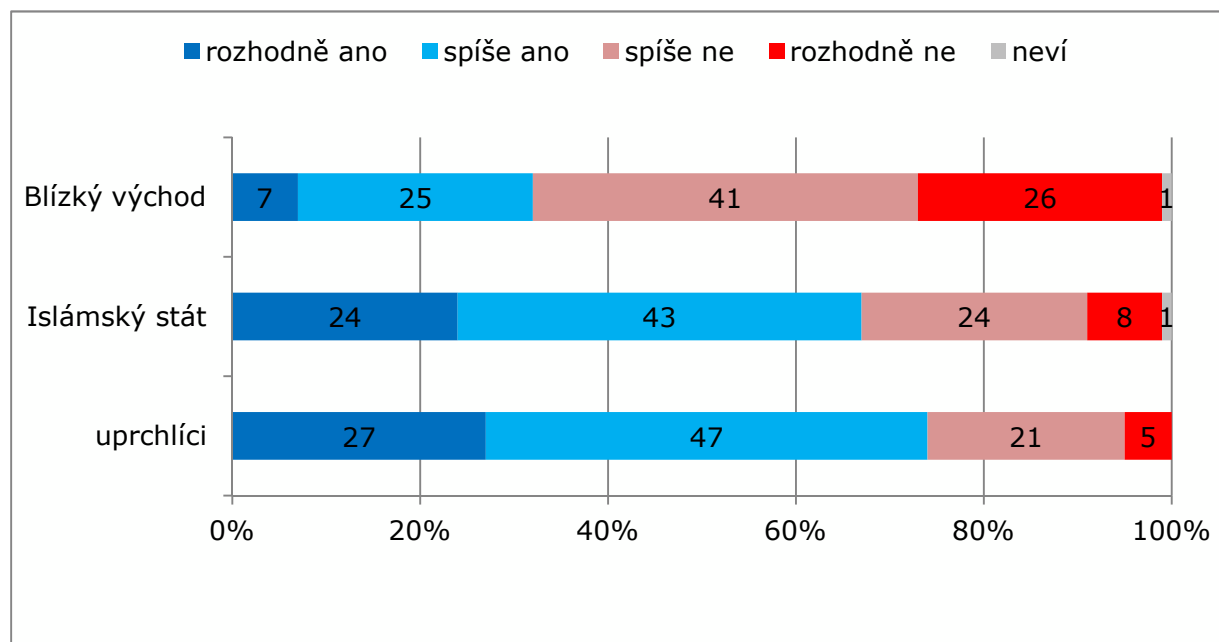
Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost, v15-12</i>
Realizátor:	<i>CVVM, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>30. 11. – 7. 12. 2015</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1048</i>
Počet tazatelů:	<i>219</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem – kombinace rozhovorů PAPI a CAPI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>PM.11, PM.96, PM.172, PM.12, PM.196p</i>
Zveřejněno dne:	<i>19. ledna 2015</i>
Zpracoval:	<i>Jan Červenka</i>

V prosinci loňského roku zařadilo Centrum pro výzkum veřejného mínění SOÚ AV ČR, v.v.i., do svého pravidelného výzkumu několik otázek týkajících se dění na Blízkém východě, respektive v Izraeli a Palestině. Konkrétně šetření zjišťovalo, zda se lidé zajímají o vývoj tamní situace, jak hodnotí vztahy mezi Izraelem a Palestinci, zda souhlasí nebo nesouhlasí s mezinárodním uznáním Palestiny jako nezávislého státu, kdo podle nich nese hlavní podíl viny za vznik a vystupňování současného konfliktu a zda považují tamní vývoj za bezpečnostní hrozbu pro Českou republiku, Evropu a mír ve světě. Některé z položených otázek byly přitom zformulovány tak, aby výsledky odpovědí týkající se dění na Blízkém východě bylo možno srovnat s odpověďmi na analogické otázky v souvislosti s vývojem situace okolo tzv. Islámského státu a také s aktuální situací okolo uprchlíků v Evropě.

První otázka zjišťovala úroveň zájmu české veřejnosti o vývoj situace na Blízkém východě, respektive v Izraeli a Palestině, přičemž v šetření figurovaly i otázky zjišťující podobným způsobem zájem o vývoj situace v souvislosti s aktivitami tzv. Islámského státu a o vývoj situace okolo uprchlíků. Výsledky zachycuje graf 1.

Graf 1: Zájem o vývoj situace – Blízký východ¹, tzv. Islámský stát² a uprchlíci³ (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 30. 11. – 7. 12. 2015, 1048 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Jak ukazují výsledky v grafu 1, o vývoj situace na Blízkém východě se nyní zajímá podle vlastního vyjádření asi třetina (32 %) občanů ČR, když na položenou otázku 7 % dotázaných odpovědělo „rozhodně ano“ a dalších 25 % „spíše ano“. Dvě třetiny (67 %) dotázaných se naopak o vývoj situace v Izraeli a Palestině nezajímají, přičemž 41 % uvedlo odpověď „spíše ne“ a 26 % „rozhodně ne“. V porovnání s tím je zájem o vývoj situace v souvislosti s aktivitami tzv. Islámského státu a také zájem o vývoj situace okolo uprchlíků výrazně vyšší, když v obou případech deklarovaný zájem tvořil většinu dvou třetin (67 %) v případě tzv. Islámského státu a tří čtvrtin (74 %) v případě uprchlíků.

Porovnáme-li v současnosti deklarovaný zájem o vývoj situace na Blízkém východě s tím, jak se tento zájem vyvíjel v minulosti (viz graf 2), můžeme vidět, že aktuální zájem je o 13 procentních bodů vyšší než v říjnu 2011, kdy byla otázka na zájem o dění v oblasti pokládána naposledy. Na jaře téhož roku, kdy Blízký východ v širším pojetí spolu se severní Afrikou prožíval počátek událostí tzv. arabského jara, byl ovšem zájem o dění v oblasti podstatně vyšší, zejména pak v březnu 2011, kdy dosahoval úrovně těsně přesahující hranici jedné poloviny (53 %). Také v lednu 2009 v době eskalace palestinsko-izraelského

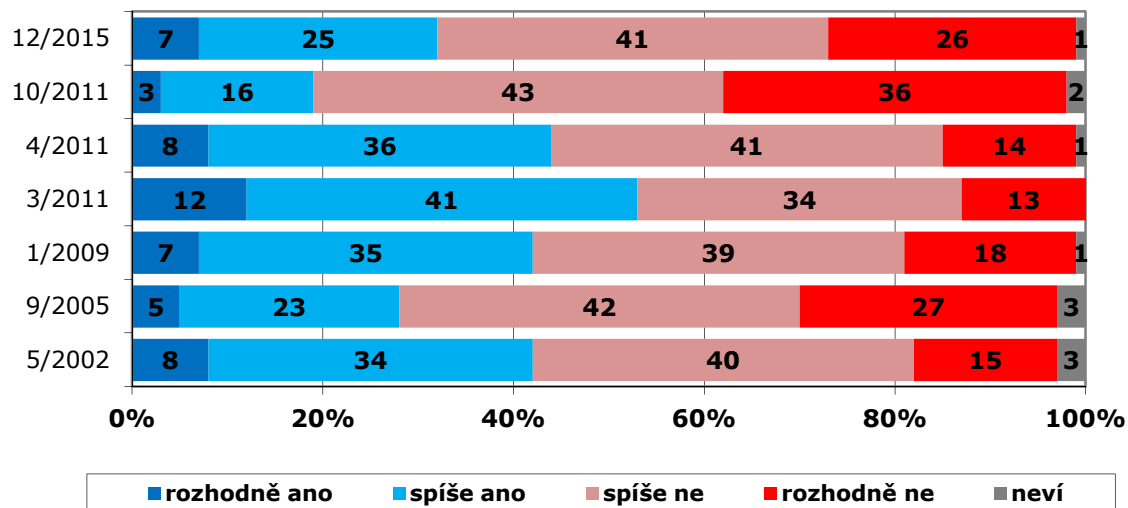
¹ Znění otázky: „Zajímáte se o vývoj situace na Blízkém východě, tj. v Izraeli a Palestině? Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.“

² Znění otázky: „Zajímáte se o vývoj situace v souvislosti s aktivitami tzv. Islámského státu? Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.“

³ Znění otázky: „Zajímáte se o aktuální vývoj situace okolo uprchlíků? Rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.“

konfliktu v pásmu Gazy a v květnu 2002 během tzv. druhé intifády a bezprostředně po krvavých událostech v Jeninu a Betlému na okupovaném Západním břehu byl zájem o dění v oblasti o 10 procentních bodů vyšší než nyní. Naopak v září 2005, kdy Izrael dokončoval likvidaci svých osad a odsun židovských osadníků z pásma Gazy, byl zaznamenaný zájem nepatrně (o 4 procentní body) nižší.

Graf 2: Zájem o dění na Blízkém východě - srovnání v čase (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Z podrobnější analýzy vyplývá, že více se o dění na Blízkém východě zajímají muži než ženy a zájem sílí s rostoucím věkem, zvyšujícím se vzděláním, zvyšující se životní úrovní a především s rostoucím zájmem o politiku. Vyšší zájem deklarují vysoce kvalifikovaní odborníci nebo vedoucí pracovníci a z hlediska politické orientace ti, kdo se hlásí jednoznačně k pravici, z hlediska stranických preferencí voliči ODS. Naopak nižší zájem byl zaregistrován u studentů, u lidí, kteří se na pravolevé škále politické orientace neumějí zařadit, a u rozhodnutých nevoličů.

Tabulka 1: Hodnocení vztahů mezi Izraelem a Palestinci⁴ (%)

	IX/2005	I/2009	X/2011	XII/2015
velmi dobré	0	0	0	1
spíše dobré	2	1	2	3
ani dobré, ani špatné	12	4	11	14
spíše špatné	40	21	38	34
velmi špatné	20	59	20	20
neví	26	15	29	28

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 30. 11. – 7. 12. 2015, 1048 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Následující otázka výzkumu se věnovala obecnému hodnocení současných vztahů mezi Palestinci a Izraelem. Ukázalo se, že česká veřejnost je v tomto ohledu stále značně skeptická. Pouze 4 % respondentů hodnotila vztahy Izraele a

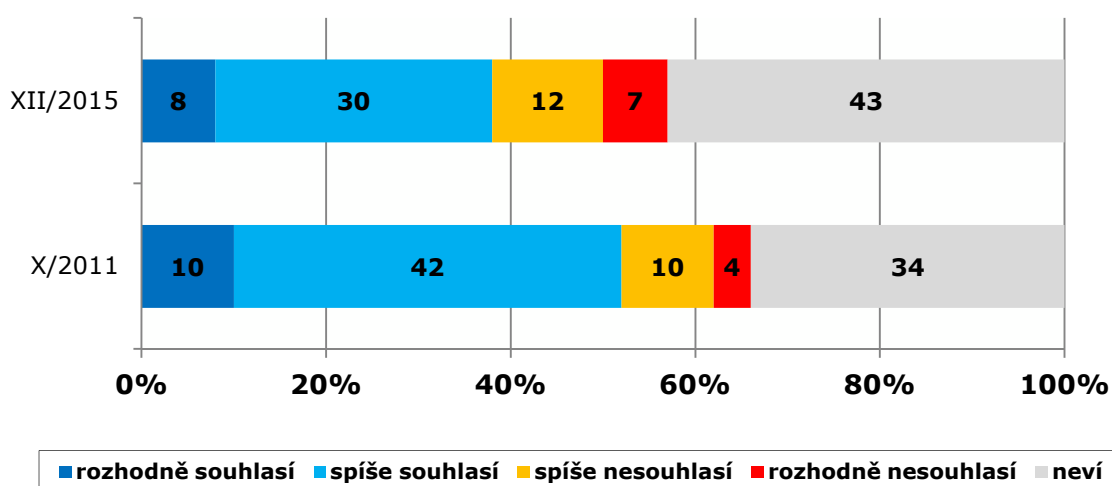
⁴ Znění otázky: „Jak byste hodnotil současné vztahy mezi Izraelem a Palestinci? Jsou podle Vás nyní velmi dobré, spíše dobré, ani dobré, ani špatné, spíše špatné, velmi špatné?“

Palestinců jako dobré, 14 % je označilo za „ani dobré, ani špatné“ a nadpoloviční většina (54 %) vztahy považuje za špatné, z toho 34 % „spíše špatné“ a 20 % „velmi špatné“. Téměř tři z deseti (28 %) dotázaných na otázku uvedli odpověď „nevím“.

V porovnání s předchozími výzkumy, které nabízí tabulka 1, je přitom zřejmé, že statisticky je aktuální hodnocení vztahů mezi Izraelem a Palestinci výrazně méně negativně vyhocené, než bylo na začátku roku 2009 v souvislosti s tehdy probíhajícím konfliktem v Gaze, a celkový podíl negativního hodnocení je lehce snížený i v porovnání se zářím 2005 nedlouho po izraelském stažení se z pásma Gazy (o 6 procentních bodů), jakož i s říjnem 2011 (o 4 procentní body).

Analýza na základě sociodemografických znaků ukázala, že dominantním faktorem rozlišujícím jednotlivé skupiny je podíl odpovědí neví. Při jeho pominutí se významné rozdíly mezi jednotlivými skupinami nevyskytly.

Graf 3: Postoj k mezinárodnímu uznání Palestiny jako nezávislého státu⁵ (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., *Naše společnost* 30. 11. – 7. 12. 2015, 1048 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Součástí výzkumu byla rovněž otázka týkající se mezinárodního uznání Palestiny jako nezávislého státu. Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 3, necelé dvě pětiny (38 %) českých občanů s mezinárodním uznáním Palestiny jako nezávislého státu souhlasí, z toho 8 % „rozhodně“ a 30 % „spíše“, zatímco nesouhlas vyjádřila asi pětina (19 %), z toho 12 % „spíše“ a 7 % „rozhodně“. Více než dvě pětiny (43 %) dotázaných k této otázce nezaujaly stanovisko a odpověděly, že neví. V porovnání s říjnem 2011, kdy byla respondentům předložena stejná otázka, se souhlas s mezinárodním uznáním Palestiny jako nezávislého státu snížil o 14 procentních bodů. To se na druhé straně promítlo do nárůstu podílu odpovědí „neví“ (o 9 procentních bodů), ale v menší míře i nárůstem podílu nesouhlasu s mezinárodním uznáním Palestiny (o 5 procentních bodů).

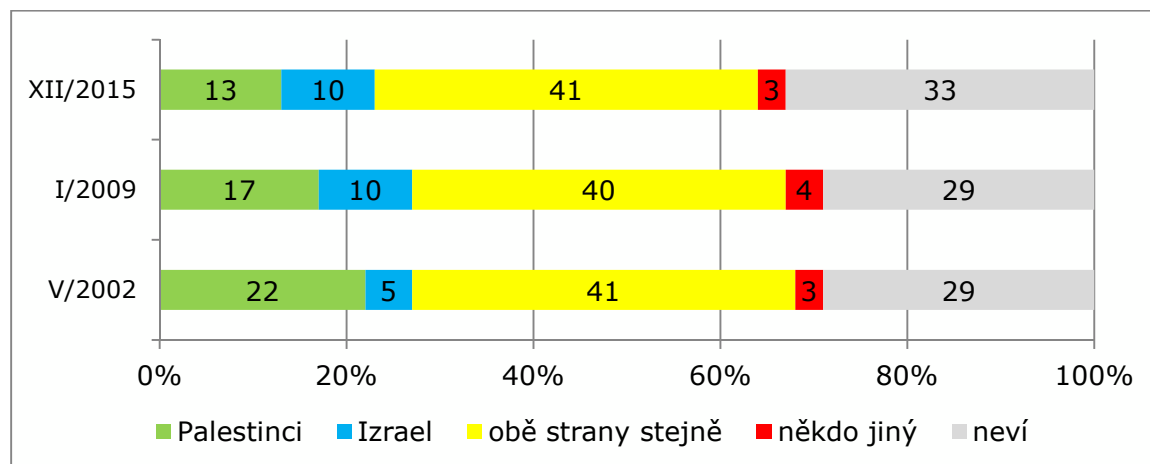
Analýza na základě sociodemografických znaků ukázala statisticky významné rozdíly hlavně ve velikosti podílu odpovědí „neví“. Ten byl vyšší mezi

⁵ Znění otázky: „Souhlasíte nebo nesouhlasíte s mezinárodním uznáním Palestiny jako nezávislého státu? Rozhodně souhlasíte, spíše souhlasíte, spíše nesouhlasíte, rozhodně nesouhlasíte.“

ženami, studenty, dotázanými se základním vzděláním a těmi, kdo se o vývoj situace na Blízkém východě nezajímají, zatímco opačnou situaci šetření zaznamenalo mezi absolventy vysokých škol, muži a těmi, kdo se o vývoj situace na Blízkém východě zajímají.

Další otázka se zaměřila na zjišťování názorů na to, kdo může za vystupňování konfliktu mezi Izraelem a Palestinci.⁶

Graf 4: Kdo má největší podíl na vystupňování současného konfliktu? (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 30. 11. – 7. 12. 2015, 1048 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Podle výsledků zachycených v grafu 4 se občané ČR nejčastěji kloní k názoru, že odpovědnost za vznik a vystupňování stávajícího konfliktu mezi Izraelem a Palestinci nesou rovným dílem obě znesvářené strany. V šetření to uvedly přibližně dvě pětiny (41 %) dotázaných. Zbytek těch, kdo mají na věc utvořen nějaký názor, nepatrně častěji připisuje hlavní díl viny Palestincům, což v šetření učinilo 13 % respondentů, desetina (10 %) Čechů vidí největší díl odpovědnosti na straně Izraele a malá část respondentů (3 %) považuje za hlavního viníka někoho jiného. Celá třetina (33 %) respondentů na tuto věc nemá utvořen žádný názor. Porovnáme-li aktuální výsledky s výsledky dřívějších výzkumů, které se věnovaly stejné otázce, můžeme vidět stabilitu podílu těch, kdo vinu rozdělují rovným dílem mezi obě znesvářené strany, postupný pokles podílu těch, kdo vinu kladou na palestinskou stranu, jež se snížil o 9 procentních bodů od roku 2002, a mírné zvýšení jak u podílu těch, kdo primárně viní ze vzniku a eskalace konfliktu Izrael (o 5 procentních bodů v porovnání s rokem 2002, přičemž tento posun byl zaznamenán již v roce 2009), tak u podílu nerozhodných odpovědí (o 4 procentní body).

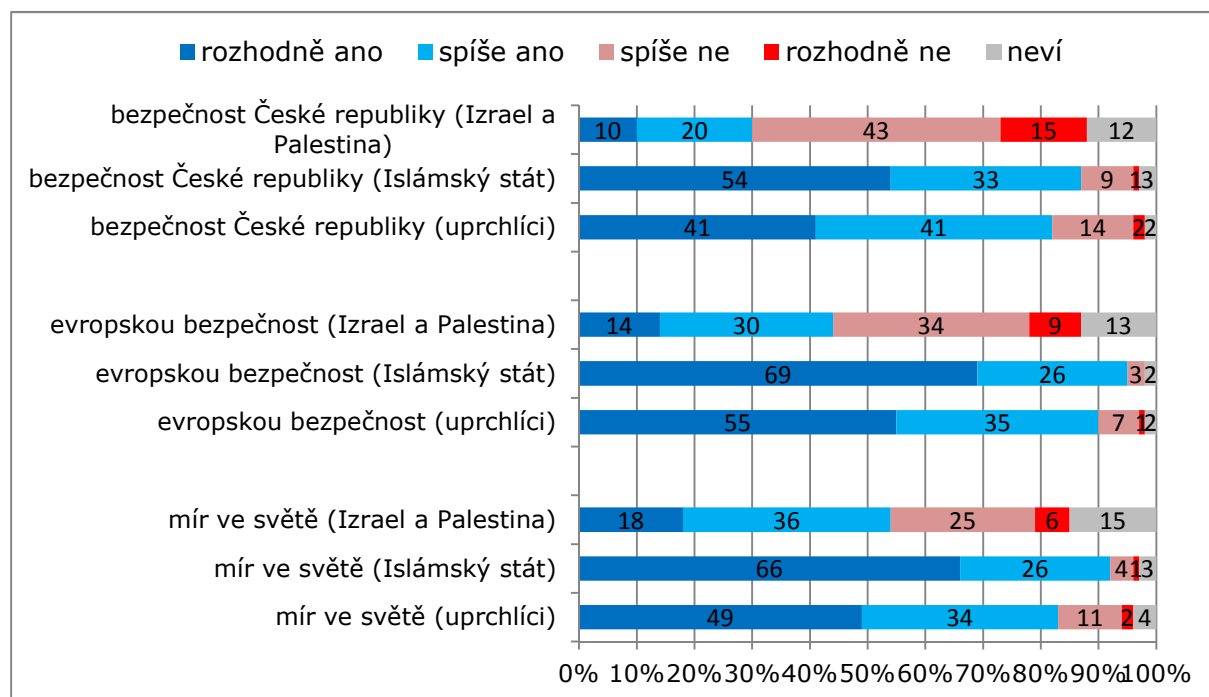
Podrobnější analýza ukázala, že podobně jako u předchozích otázek většina významných sociodemografických diferencí souvisela s podílem nerozhodných odpovědí, který byl vyšší mezi ženami, respondenty se základním vzděláním, lidmi, kteří se nedokážou zařadit na pravolevé škále politické orientace, nevoliči a těmi, kdo se nezajímají o politiku a speciálně o dění na Blízkém východě, a naopak nižší mezi muži, vysokoškoláky, těmi, kdo se řadí jednoznačně k politické pravici, a lidmi se zájmem o politiku obecně a o vývoj

⁶ Znění otázky: „Kdo podle Vás má největší podíl na vzniku a vystupňování současného konfliktu mezi Izraelem a Palestinci? Jsou to především Palestinci, Izrael, obě strany stejně, nebo někdo jiný?“

situace na Blízkém východě zvláště. Pokud od odpovědí „neví“ odhlédneme, u základních sociodemografických znaků významné rozdíly nejsou vidět. Nejvíce tak názory na to, kde leží vina za vznik a eskalaci konfliktu, rozděluje postoj k mezinárodnímu uznání Palestiny jako nezávislého státu. Ti, kdo s ním souhlasí, poněkud častěji kladou vinu na stranu Izraele, naopak ti, kdo mezinárodní uznání Palestiny jako nezávislého státu odmítají, ve zvýšené míře obviňují Palestince. Na Izrael ve zvýšené míře vinu za konflikt s Palestinci kladou rovněž ti, kdo vzájemné vztahy mezi Izraelem a Palestinci hodnotí jako dobré. Lidé, kteří se o vývoj situace na Blízkém východě zajímají a kteří přitom na otázku viny mají utvořen nějaký názor, se v porovnání s analogickou skupinou nezajímajících se o dění na Blízkém východě výrazně méně často kloní k možnosti „obě strany stejně“ a častěji obviňují jak Palestince, tak Izrael, případně někoho dalšího.

Poslední otázka zjišťovala, zda lidé považují vývoj situace na Blízkém východě za bezpečnostní hrozbu pro Českou republiku, Evropu a mír ve světě⁷, přičemž obdobná otázka byla zkoumána i v případě aktivit tzv. Islámského státu⁸ a aktuální situace okolo uprchlíků⁹.

Graf 5: Jsou vývoj situace v Izraeli a Palestině/aktivity tzv. Islámského státu/situace okolo uprchlíků hrozbou pro... (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., *Naše společnost* 30. 11. – 7. 12. 2015, 1048 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Z výsledků šetření vyplývá (viz graf 5), že situaci v Izraeli a Palestině za hrozbu pokládá mírná nadpoloviční většina dotázaných pouze v případě míru ve

⁷ Znění otázky: „Je nebo není podle Vašeho názoru situace v Izraeli a Palestině hrozbou pro a) bezpečnost České republiky, b) evropskou bezpečnost, c) mír ve světě?“ Možnosti odpovědí: rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.

⁸ Znění otázky: „Jsou nebo nejsou podle Vašeho názoru aktivity tzv. Islámského státu hrozbou pro a) bezpečnost České republiky, b) evropskou bezpečnost, c) mír ve světě?“ Možnosti odpovědí: rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.

⁹ Znění otázky: „Je nebo není podle Vašeho názoru aktuální situace okolo uprchlíků hrozbou pro a) bezpečnost České republiky, b) evropskou bezpečnost, c) mír ve světě?“ Možnosti odpovědí: rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.

světě (54 % celkem, v tom 18 % „rozhodně ano“), u evropské bezpečnosti to jsou o málo více než dvě pětiny (44 % celkem, v tom 14 % „rozhodně ano“) a jen tři desetiny (30 % celkem, v tom 10 % „rozhodně ano“) v případě bezpečnosti České republiky. V porovnání s tím jak situace okolo uprchlíků, tak zejména aktivity tzv. Islámského státu jsou vnímány jako hrozba pro mír ve světě, evropskou bezpečnost i bezpečnost České republiky mnohem častěji a silněji.

Podrobnější analýza v postojích k otázce, zda situace v Izraeli a Palestině je či není hrozbou, ukázala, že lidé, kteří o vývoj situace na Blízkém východě, respektive v Izraeli a Palestině projevují zájem, obecně tuto situaci silněji vnímají jako hrozbu. Z hlediska základních sociodemografických charakteristik se kromě rozdílů v podílech odpovědí „neví“ žádné statisticky významné difference neobjevily.